

האולה עם בתה תאימא בחדר דירתה

אני חושבת בערבית, בעברית ובאנגלית. עם הבנות אני מדברת ערבית!

זה גם לא מפריע לבנות שלי. כהתחלה הבנות שלי חששו לשחק עם הילדים, כי הן לא ידעו את השפה. יום אחד קניתי להן אופניים והן היו מוכרחות לרדת למטה, כל אחד ביקש סיבוב והמחסום הזה עבר. כשהן יורדות למטה, אין בעיות והן מרגישות חביבות מהשכנות. הן מאוד מקובלות.

את לא מרגישה שנעשית יהודיה במינהגים שלך?

לא. אני יודעת שאני אהלה. אני מרגישה שאני תוצר של המון השפעות, חינוכים, וזה חלק ממה שאני עושה. אני גדלתי בכיתת-ספר נוצרי והייתי המון בקירבת הנוצרים ושם עשו חוגים. הנוצרים לא היו ערבים והם העניקו השקפת עולם כללית.

אני גם קראתי המון כשהייתי ילדה קטנה, והיו לי המון חברים, ששוחחנו על המון דברים. למדתי גם המון.

אבל את יוצאת-ידופן משני הצדדים?

לא משום שאני רוצה להיות יוצאת-ידופן, זה מפני שאין הרבה אנשים כמוני. אני מרגישה שאני הולכת בכיוון הנכון.

אני רוצה להרגיש את התחום של מערכת החינוך. או שלא שמו לב, או שרצו לשרת משהו מסוים והגיעו למקום אחר, זה כמו כומרנג. זו היתה טעות. היה חינוך בכיוון מסוים שכל החינוך מוטעה, זו לא היתה הנחה. היה חינוך בכיוון לא נכון ביחס לערבים. אני זוכרת ילדים, כגון, ילדים של השכנים שלי, שכשיחש שמעתי שום למדו על הגדת-פסח, למדו שהערבים הם ציאו אותם ממצרים, והם חשבו שאלה הערבים של היום והגננות לא הרגישו שזה היה משהו לפני אלפי שנים בהיסטוריה ושאלה ערבים אחרים. או מה ילד קטן יכול לחשוב? הוא רואה בכל ערבי בשכונה שלו כאדם שגירש את העם שלו מהארץ.

אני שוחחתי עם תלמידים יהודים, ולפי דעתי הם למדו היסטוריה מעוותת. אני חושבת שבנושאים כאלה אין אמת מוחלטת, וכל אחד רוצה להרגיש את האמת שלו. אבל מה שנתונים לילדים כאלה הם שהמדינה היהודית צורקת, שהיא לא עשתה שום דבר רע לערבים, היא לא גירשה אותם, להיפך, ביקשו מהם להישאר כאן. והערבים שמעו למנהיגים שלהם ועזבו. זה עיוות של ההיסטוריה.

בסיפורת ילדים, רוב הסיפורת העברית, מרגישים שהערבי מלוכלך, ערבי אנס, ערבי שהעריך של הכסף חשוב לו יותר מכל דבר אחר. הערבי הפרימיטיבי שמאמן בגורל, ערבי שלא יכול לחשוב, ערבי שאיננו מתורבת ואיננו אינטלקטואל. ככה מעניקים לאטילאט לילד ידעו, ואלה דברים שנמצאים בתוך מערכת החינוך.

את חושבת שזה מכוון?

אם עדיין זה לא נברק, ואף אחד לא מאמין שזה לא נכון, אני לא יודעת אם זה מכוון או לא. אני חושבת שזו טעות גורלה לעשות דברים כאלה בתוך ספרי הלימוד ובתוך מערכת

כשהיה מתח בגבולות, זה היה מתבטא בתוך השכונה. היהודים היו מסתגרים.

הרגשת שאת שונאת יהודים?

לא. תמיד הרגשתי שהם אחרים, אבל לא שנאתי אותם. תמיד הרגשתי שאני רוצה לדבר איתם ולהבין למה הם קוראים לי ערביה מלוכלך. לכת. אני בתוך-תוכי לא הרגשתי מלוכלכת, הרגשתי שמסממים להם את המחשבות.

לכן החלטת לבוא ולגור בשכונה של יהודים?

לא. גם כשהתחנתי גרתי בשכונה יהודית. לא הרגשתי שאני צריכה להיכנס לשכנה כי היא שכנה שלי, ולכן היא צריכה להיות חברה שלי. המיקום של הבית לא כופה עליי חברות. אז כשיכונן שגרנו, מכל הבלוק, היו לי שתי שכנות מאוד קרובות, חוץ מהשכנה הערבית.

השכנה הערבית היתה חברה שלך באופן טבעי, כי היא ערבית?

לא, כי אנחנו גדלנו כאותו בית-ספר, היינו חברות עוד קודם. היו שכנים שבהתחלה לא התייחסו ולא אמרו שלום. זה לא הפתיע אותי. אחרי תקופה הם התחילו לומר שלום. לעלות הביתה, לבקש כל מיני דברים. עד היום, גם אחרי שעזבתי את השכונה, כל פעם שהם רואים אותי, הם מנשקים אותי ומתייחסים מאוד יפה.

ופה, בשכונה החדשה?

פה, כהתחלה כשדיברנו, כל מיני ילדים, אמרו: "ערבים". אמרתי להם שהם צודקים, והם הופתעו. אני חושבת שהיום כל השכנים מתייחסים אליי כאור מאור חיובי, והם מאוד עוזרים לי. אם אני מבקשת משהו, עוזרת, הם עושים הכל. זה גם להיפך. היתה שכנה שפעם היו לה

ההורים לא הירשו שנלך לשם כי זה היה רחוק. בשכנות היינו יוצאים לפעמים.

פחדת מהיהודים?

אנחנו כל הזמן ידענו שהם אחרים. אני זוכרת שכל דבר שלא עשיתי טוב, היו אומרים לי אל תעשי את זה, אל תהיי כמו יהודיה. זה גם היה כמו מילת-יגנאי, וזה היה עולם רחוק, שרואים

„כשבאנו לקנות את הדייה ב'רסקו' והתברר שאנחנו ערבים, המנהלת אמרה שהיא לא יודעת מה המדיניות לגבי תושבים ערבים ושהיא צריכה להתקשר לתל-אביב. היא אמרה שאם הם יתנגדו, היא תעזור לנו. בעלי אמר שאם הם יתנגדו, הוא רוצה לקבל את הדייה בפרינציפ, והוא ילך עד בית-הדין הגבוה לצדק. אחרי יומיים היא התקשרה ואמרה שמותר לנו לקנות את הדייה. לא הפריע לכם לגור בבית שכולו יהודים? אני גרה במדינה שחרוב בה יהודי, ואני לא אלך להסתגר לי בתוך בועה. לא נרח יותר שיש שכנים ערבים בסביבה? אני נולדתי בעכו העתיקה ואחרי-כך ההורים שלי עברו לקריית-זולפסון, שזאת שכונה מעורבת של יהודים וערבים. אם אני ארצה לגור בשכונה שכולה ערבים, אני אצטרך לעבור לעכו העתיקה, או לעבור לגור בכפר. איך היה בתור ילדה לגדול בשכונה מעורבת? היינו זה לצד זה. לא היינו ביחד. כשיכון שההורים שלי גרים בו יש שתי קומות של יהודים ושתי קומות של ערבים. זה היה ככה מאז שזה נבנה. נפגשים במדרגות. קורה שדווקאם בולת ומבוקשים כום חלב? לא, כי לכל שכן יש מיבחר של שכנים ערבים או יהודים. אין קירבה, אין חברות, זה טטאטי. ואם יש מתחים לאומיים, מילה-מה או משהו כזה? הם אנשים פשוטים ולא מתערבים, אנשים מבוגרים. בילדה את זוכרת תופעות של גיזענות? אני זוכרת שהייתי עוברת משם והיו קוראים לי „ערביה מלוכלכת!״ אנחנו עברנו לגור שם ב-1968, ואני זוכרת ב-1970. כשנאצר מת, היינו עוברים משם וכולם היו צועקים: „נאצר מת! נאצר מת!״ כאלו ואת קללה שמקללים אותו. ואיך הרגשת עם זה? הרגשנו רע. זו היתה עובדה שנאצר מת, אבל השימוש בזה כמילת גנאי היה נורא. כל ילד שהסתובב ברחובות, וגם אני הייתי אז ילדה קטנה, יכול להעליב אותך בגלל היותך ערבית. בשענברת לשכונה המעורבת. זו היתה הפעם הראשונה שנתקלת ביהודים שחשבו עליהם?

לא. אני זוכרת שהיו להורים שלי כל מיני ידידים יהודים: אני הכרתי יהודים מקניות שעשינו. אם אמא היתה רוצה לקנות משהו טוב, אז היא היתה עוברת מעכו העתיקה לאיזור החדש של עכו וטיילנו שם.

אבל זה היה משהו מפחיד, משהו לא ידוע. אסור היה לנו לעבור לכר. ככה גם קראו לזה, המושג בערבית זה כחוף — זה מחוץ לעיר.

אבל זה היה משהו מפחיד, משהו לא ידוע. אסור היה לנו לעבור לכר. ככה גם קראו לזה, המושג בערבית זה כחוף — זה מחוץ לעיר.

אבל זה היה משהו מפחיד, משהו לא ידוע. אסור היה לנו לעבור לכר. ככה גם קראו לזה, המושג בערבית זה כחוף — זה מחוץ לעיר.

אבל זה היה משהו מפחיד, משהו לא ידוע. אסור היה לנו לעבור לכר. ככה גם קראו לזה, המושג בערבית זה כחוף — זה מחוץ לעיר.

אבל זה היה משהו מפחיד, משהו לא ידוע. אסור היה לנו לעבור לכר. ככה גם קראו לזה, המושג בערבית זה כחוף — זה מחוץ לעיר.

אבל זה היה משהו מפחיד, משהו לא ידוע. אסור היה לנו לעבור לכר. ככה גם קראו לזה, המושג בערבית זה כחוף — זה מחוץ לעיר.

אבל זה היה משהו מפחיד, משהו לא ידוע. אסור היה לנו לעבור לכר. ככה גם קראו לזה, המושג בערבית זה כחוף — זה מחוץ לעיר.

אבל זה היה משהו מפחיד, משהו לא ידוע. אסור היה לנו לעבור לכר. ככה גם קראו לזה, המושג בערבית זה כחוף — זה מחוץ לעיר.

אבל זה היה משהו מפחיד, משהו לא ידוע. אסור היה לנו לעבור לכר. ככה גם קראו לזה, המושג בערבית זה כחוף — זה מחוץ לעיר.

אבל זה היה משהו מפחיד, משהו לא ידוע. אסור היה לנו לעבור לכר. ככה גם קראו לזה, המושג בערבית זה כחוף — זה מחוץ לעיר.

אבל זה היה משהו מפחיד, משהו לא ידוע. אסור היה לנו לעבור לכר. ככה גם קראו לזה, המושג בערבית זה כחוף — זה מחוץ לעיר.

אבל זה היה משהו מפחיד, משהו לא ידוע. אסור היה לנו לעבור לכר. ככה גם קראו לזה, המושג בערבית זה כחוף — זה מחוץ לעיר.

אבל זה היה משהו מפחיד, משהו לא ידוע. אסור היה לנו לעבור לכר. ככה גם קראו לזה, המושג בערבית זה כחוף — זה מחוץ לעיר.

אבל זה היה משהו מפחיד, משהו לא ידוע. אסור היה לנו לעבור לכר. ככה גם קראו לזה, המושג בערבית זה כחוף — זה מחוץ לעיר.

אבל זה היה משהו מפחיד, משהו לא ידוע. אסור היה לנו לעבור לכר. ככה גם קראו לזה, המושג בערבית זה כחוף — זה מחוץ לעיר.

את לימודיה אחרי שכבר היתה נשואה ואם לשתי בנות. בעלה עודד אותה. היא למדה סוציולוגיה ועוז חינוכי, ומשמשת היום כמורה לסוציולוגיה בבית-ספר מכוון מקיף (ערבי). הנמצא מאחורי גדר הבית שלה. היא משמשת גם כיועצת חינוכית של בית-הספר. היא מודעת מאוד לדברים המת-רחשים במדינה, ומשתתפת לעיתים קרובות בכל מיני חוגים, סדנות וסימפוזיונים בנושאי דו-קיום וחינוך לדמוקרטיה. על הנושאים האלה היא מדברת בלהט, וחשוב לה להדגיש את כל הנקודות החיי-נוכיות בדבריה. לאורך כל הראיון דאגה שמא דבריה לא יישמעו מסמיק, ושמה לא יהיה דגש על הדברים החשובים לדעתה באמת.

חאולה בערבית הוא שם נרדף לאיילה, שם המופיע גם באגדה: מעשה בנערה אמיצה, שהנהיגה גברים, יצאה איתם למלחמות, ושם, בשדה-הקרב, התגלתה כמיין ז'אן דארק ערבית. אולי אכן חאולה אבויבקר מזכירה את הדמות האגדתית, אולם היא לוחמת בדרך אחרת: היא אינה צועקת, אלא עושה הכל על הדרך החיובית של הדברים. היא אומרת על עצמה שהיא מאותם שרואים את חצי הכוס המלאה. יש לה תיקווה, היא מאוד אופטימית ורואה את הצד החיובי.

אתם גרים בשכונה יהודית. איך זה?

כשבאנו לקנות את הדייה, הלכנו לרסקו, ישבנו ודיברנו, בחרנו מכל מיני בתים וסיכמנו איך נשלם והכל. הפקידה מילאה את כל הטפסים נשאר רק המקום של השם, ובסוף בעלי אמר: „מוחמד אבויבקר“.

היא לקחה את הטפסים ונכנסה למנהלת. המנהלת הזמינה אותנו ואמרה בנעימות, שהיא עדיין לא יודעת מה המדיניות לגבי תושבים ערבים ושהיא צריכה להתקשר לתל-אביב. היא אמרה שאם הם יתנגדו, היא תעזור לנו.

בעלי אמר שאם הם יתנגדו, הוא רוצה לקבל את הדייה בפרינציפ, והוא ילך עד בית-הדין הגבוה לצדק. אחרי יומיים היא התקשרה ואמרה שמותר לנו לקנות את הדייה.

לא הפריע לכם לגור בבית שכולו יהודים?

אני גרה במדינה שחרוב בה יהודי, ואני לא אלך להסתגר לי בתוך בועה.

לא נרח יותר שיש שכנים ערבים בסביבה?

אני נולדתי בעכו העתיקה ואחרי-כך ההורים שלי עברו לקריית-זולפסון, שזאת שכונה מעורבת של יהודים וערבים. אם אני ארצה לגור בשכונה שכולה ערבים, אני אצטרך לעבור לעכו העתיקה, או לעבור לגור בכפר.

איך היה בתור ילדה לגדול בשכונה מעורבת?

היינו זה לצד זה. לא היינו ביחד. כשיכון שההורים שלי גרים בו יש שתי קומות של יהודים ושתי קומות של ערבים. זה היה ככה מאז שזה נבנה. נפגשים במדרגות.

קורה שדווקאם בולת ומבוקשים כום חלב?

לא, כי לכל שכן יש מיבחר של שכנים ערבים או יהודים. אין קירבה, אין חברות, זה טטאטי. ואם יש מתחים לאומיים, מילה-מה או משהו כזה? הם אנשים פשוטים ולא מתערבים, אנשים מבוגרים.

בילדה את זוכרת תופעות של גיזענות?

אני זוכרת שהייתי עוברת משם והיו קוראים לי „ערביה מלוכלכת!״ אנחנו עברנו לגור שם ב-1968, ואני זוכרת ב-1970. כשנאצר מת, היינו עוברים משם וכולם היו צועקים: „נאצר מת! נאצר מת!״ כאלו ואת קללה שמקללים אותו.

ואיך הרגשת עם זה?

הרגשנו רע. זו היתה עובדה שנאצר מת, אבל השימוש בזה כמילת גנאי היה נורא. כל ילד שהסתובב ברחובות, וגם אני הייתי אז ילדה קטנה, יכול להעליב אותך בגלל היותך ערבית. בשענברת לשכונה המעורבת. זו היתה הפעם הראשונה שנתקלת ביהודים שחשבו עליהם?

לא. אני זוכרת שהיו להורים שלי כל מיני ידידים יהודים: אני הכרתי יהודים מקניות שעשינו. אם אמא היתה רוצה לקנות משהו טוב, אז היא היתה עוברת מעכו העתיקה לאיזור החדש של עכו וטיילנו שם.

אבל זה היה משהו מפחיד, משהו לא ידוע. אסור היה לנו לעבור לכר. ככה גם קראו לזה, המושג בערבית זה כחוף — זה מחוץ לעיר.

„אני הייתי בהרבה חוגים עם יהודים, וראיתי אנשים שהשתתפו במלחמה והדגו ילדים ערביים והיו לי המון סיבות לשנא אותם, ואני לא ריחמתי עליהם“

בעיות עם הבת שלה, אז היא באה להתיעץ. השכנות יודעות שאני יועצת, אז אם למישהי כבר על הלב, היא באה ואנחנו משוחחות. וזה לא מלאכותי. כשאנחנו נפגשים למטה או בסופר או בכל מקום, יש יחסים טיבעיים. יתכן שיש להם מחשבות על זה שאני ערבית, אבל אני לא מרגישה שזה מפריע.